

עזרו מקודש, ושאל הלו, הלא הוספח שיעורי תורה על שיעוריד, מכאן ראוי שאין עליך כלל עול הוצאות רבות כאלו. או השיב לו אבי אדמו"ר: דע לך אחי יקירי שיש טעות גדול בין אנשי העולם אפילו בין יראי ד' ועובדי ד' כי דעתם שאם יש לאדם דאגה קטנה אפשר להיות בוטה בד' משא"כ אם מוטל עליהם דאגה גדולה שצריכים מעות הרבה או ענין אחר גדול או כבר אבדו מדה בטחונם בד' אבל זהו טעות גדול כי לפי דעת בעל חיבת הלבבות הוא לגמרי איפכא מסתברא דאם יש לאדם דאגה קטנה על ענין קטן שיש קצת אופן על פי דרכי טבע העולם להיות נעזר ע"י מעשה אדם או מותר לסייע בעצמו כמו שנא' וברכתך בכל אשר תעשה אבל אם הדבר גדול מאד ואין שום מבוא לבוא לעזר בדרך טבע א"כ הוא פטור ממעשה אנוש ותחבולותיו ויש לו להשליך יהבו לגמרי על השי"ת ולבטוח רק בהשי"ת שהוא יעשה לו הכל אשר לכל כמו שכתוב בטח עליו והוא יעשה שזה קאי על אופן הנ"ל שאין ביד האדם לעשות פעולות לעזרתו כלל, אזי צריך לבטוח בד' וא"כ תבין היטב שכל מה שהרבתה זוגתי להגדיל לפני גודל הדאגות והון רב שאני צריך ראיתי שאין לי שום עיצה בדרך הטבע ע"כ פטרתי מלעסוק עפ"י הטבע ע"כ השלכתי כל יחבי על השי"ת וממילא נשאר לי יותר זמן, לעסק ליטח תה"ק.

וסיים רבנו לר' יושע הנ"ל דע שכל מה שתגדל דאגותיך יותר צריך אתה לעסוק בתורה ולבטוח בהשי"ת.

עמד אז באותו מעמד כבוד קדושת אבי מו"ר הרב הקדוש ר' ישכר דוב ליפשיץ רבי בערלי וצוקללה"ה מאונגוואר, ענה ואמר וכי טובע חותני שכל אחד ואחד יק' במדרגה גדולה כזאת כמו שהי' חותני זקני וצוקללה"ה שהוא הי' רבשכבה"ג וחד בדרא. מרן מוה"ק האדמו"ר משינאווא.

השיב לו רבינו אמת שאנו אין אנו במדרגתו אבל צריכין עכ"פ להפוך ולהשתקק להגיע מעשינו למעשה אבותינו ותמיד צריכין דרכי אבותינו הק' להיות נר לרגלינו לקלוט בתוכנו קורטוב ממעשיהם להאיר עינינו, כוה"ל: אבער וועלען דארף מען דאך, זיך עפעס צו לערגען פין די דרכי אבות וכשיש רצון מגיעין לדבר מה.

הקפיד מאד שלא להצטייר בתמונת פוטוגרפאי וכשהרגיש שטמרהק רוצים לעשות פוטוגרפאי כסה פניו הקדושים, ובשנת 1914 במלחמת העולם הראשונה כשהי' דר בבודאפעסט הי' חוק שכל אדם מוכרח לשאת אצלו תעודת זיהוי לעגיטימיצאי עם תמונה וכשמצאו אדם בשוק בלא תעודה הנ"ל אסרוהו בבית האסורים או בקש רבנו את האמרכל הרב הנכבד ר' קאפל רייך ז"ל שהי' ראש לשכה הארצית הארטודוכסית בהונגריא שיעריך בקשה לממשלת הונגריא לפטור אותו באופן מיוחד מחוק הנ"ל כדי שלא יצטרך לצייר עצמו כנ"ל. הרב הנ"ל התעצל מלמלאות בקשת רבנו כי

כי הוא החזיק זאת לחסידות יתרה שאין להקפיד עליו בשעת חירום, כאשר ראה רבנו שמשתמט הנ"ל לעשות כבקשתו, נסע אל ביתו, כשראהו ובהל לכבודו ביותרת הכבוד ושאל לו מה בקשת רבנו, השיב רבנו באתי לספר לכם עובדא אחת וזהו:

בזמן הה"ק האדמו"ר מבעלזא רבי יושע וצוקללה"ה היו בחירות לבית הנבחרים לממשלה (סיים) ובא שר נכבד אחד גראף מגלילות בעלו וביקש שיצוה לחסידיו ומעריציו שיבחרו אותו להנ"ל והבטיח לעשות טובות לאחב"י. הרב הנ"ל בידעו ומכירו מקדמת דנא שהוא אוהב ישראל, כן עשה ונתן צו לחסידיו ועושי רצונו לבחור בהנ"ל, וכן הי' שנבחר, אחרי הבחרו בא לצל קורת הרב הנ"ל לתת תודה ותשואת חן עבור זה, ובקש את הרב לבוא לבקר אותו בתוך ביתו בעיר הסמוכה לבעלזא. הרב קבע זמן על זה ונסע להאדון וכבדו ביותרת הכבוד עד להפליא כשבא הרב להאדון הנ"ל יש לי מתנה טובה וחשובה מאד לתת לרבנו הבעת תודה למען תעמוד אהבתנו לנצח לזכרון הידידות, ולקח את הרב בידיו והוליכו חדר לפנים מן החדר עד שעבר שבעה עשר חדרים, הרב נתבהל ונשתומם לדעת מה הוא רוצה, עד שהגיע לחדר אחד יפה ומהודר וכשפתחו ראה צורה של אביו הקדוש האדמו"ר רבנו שר שלום וצוקללה"ה תמונה גדולה ציור ידי אומן נפלא ואמר האדון כי בחיים חיותו של אביו הביא

ממרחקים צייר משובח ומפורסם ושלם לו הון רב כדי לעשות ציור איש הקדוש שהפליא פלאים רבים במחח שלו, מעתה הוא יודע שזה בודאי יהי' חשוב בעיניו ונותן לו זאת למען יעמוד ימים רבים לאות קשר אהבתם.

הרב נסע הביתה ולמהרת הגיעו מרכבותיו של האדון והביאו התמונה בלויית אנשים חשובים, והעמידו התמונה בבית הרב במקום אשר הכין לו.

הרב התעצב והתעגם מאד כי לא ידע מה לעשות, אם יקיים התמונה אולי זה ירע בעיני אביו הקדוש בעולם העליון כי לא ראה דבר כזה מעולם אצל הצדיקים. — ואם יאבד התמונה מן העולם אולי יבוא האדון הנ"ל באחה פעם להתפאר ולראות התמונה ויתודע שאינה אולי הי' יתכעס על אחב"י ויוכל לצמוח מזה קטטה והקפדה ויוכל ח"ו להרע ליהודים שהיו דרים בנחלאותיו ומגודל הצער לא הי' יכול לעבור עבודתו והלך אנה ואנה אח"כ ישב ונרדם ובא אביו הקדוש בחלום והגיד לו כי לא יפחד כלל רק תיכף ישרוף את התמונה כי רע בעיניו בעולם העליון כל זמן שיש תמונתו בזה העולם ויש לו צער מזה ע"כ ימחר לשרפו והון סבה מאת ד' יתברך לתת לו מנחה נכונה בג"ע שתגיע התמונה לידו כדי שיוכל לסלקה מן העולם, ומבטיחו שלא יעלה על לב האדון כלל וישכח לגמרי וכן עשה, ולא זכר האדון מעולם ע"כ הסיפור.

ופינים רבנו להרב ר' קאפל רייך מעתה חבין למה אני כל כך מקפיד שלא להצטרך לעשות לי תמונה הנ"ל כשמעו הזדרו והביא תעודה מאושרת מהמיניסטרום שהרב פטור מהנ"ל. ועיין בס' אוצה"ס ח"ש שכ' וז"ל.

בס' אגרות סופרים. ח"א (מכתב כ"א) הביא שהרבני החכם וסופר מ' בער פרענק ז"ל שחיבר איוה ספרים קטנים. ה"י סופר ונאמן שנים הרבה בפ"ב לאקרויט ולהח"ק. ובהשתדלותו נעשה ציור צלם דמות תבנית ק"ו הח"ס ז"ל. וכאשר הביאו לפני ק"ו ז"ל התמונה שלו על הדף היטב חרה לו והקפיד מאוה. ושאל למשמשו למו ה"י ההעוה לציון צורתו שלא מדעתו ושלא מרצונו והשיב. ר' בער פרענק הוא בעל המעשה וציוה מיר לקרותו. וכאשר בא התרגו עליו ק"ו ז"ל. ואמר האריך ה"י לו העוה לעשות כזאת. וענה ואמר אל יחר אף רבינו ב"י. כי נכנסתי בחיתון הנעשה יפה בתי עם תלמידו המובהק ה"י מנחם כ"ץ פרוסניטץ (הוא הגאון הישיש הצדיק שה"י אבד"ק צעהלים. ולמד שבעה עשרה שנה אצל ק"ו ז"ל לפני ולאחר החתונה והאריך ימים צ"ה שנים. וה"י תלמיד מובהק וחביב מאוד לרבו הקדוש הח"ס ז"ל). ואין לי בדוניה ושאר צרכי התונה וסיים בזה"ל: איך קאנן מיין פנים ניכט צוואשען געבען. לבקש מבני אדם מתנת חנם. ע"כ חשבתי צורת רבינו אשר עלי יקפצו קונים הרבה בהעיר ובמדינה תביא כל צרכי בזה. ע"כ כבוד רבינו מהול אם עשיתי זאת. והשיב לו ק"ו ז"ל: איהר

וויללט איך אייער פנים ניכט צוואשען געבען. גיבט איהר מיין פנים צוואשען? עכ"ל.

א"ה. ע"י בווה"ק ח"ב (דפ"ו) א"ר יוסי בג"ד כל פרצופין שרו בר מפרצופא דאדם כו' ע"ש. וע"י בהגהות מהר"ר ובנצוצי אורות שם. — ובס' יערות דבש. ח"א (דרוש ב'). בא"ד שכ' וביהוד צריך שימור על הסתכלות המראות כי כבר נודע מ"ש הוהר ומקובלים כי בכל דיוקן ודיוקן אית רוח השורה. ולכן המסתכל במראה ללא צורך כנ"ל הרוח מתלבש בדיוקנא ומוזיק לו במותו וגורם רעה לעצמו. כי ידוע תדע כי אין לך פרצוף וצלם תבנית עץ ואבן שאין עליו שורה רוח ומוזיק. ומאוד יש לאדם להזהר מבלי להיות בתוך ביתו פרצוף וצלם בצורה בולטת. ואפילו ציור מצויר בביתן יש להזהר. כי אין לך צלם ודמות דלא שרי' ב"י רוח רעה. ובעו"ה רבו כעת ביתור בארץ אישכנו אשר למדו ממעשה עמים. ובתיהם מלא צורת פסל ומסכה. ורובן בצורת בולטת. תבנית אדם ורמש צפור חית ארץ. ומלבד הוא אסור עפ"י הדין. ובפרט בצורת אדם הבולטת ורוב כלים מנחשת וכסף הכל עליו פני אדם כאשר יעשו האומנים אשר לא מבני ישראל המה לציור ופאר. מלתא דלדידהו לית ביה מומא ולדידן עם קדוש לה' מום עור ופסה מחבלים ומשחיתים יבאו הבית. ואלמלא נתנה רשות לעי' לראות היו חורדים ולא היו יודעים מה לעשות לרב פחד" עכ"ל.

ובשו"ת

יכירו שהוא דירת ישראל. עשו לעצמן צורת אבותיהם. או צורת משה רבינו ע"ה. כדרכם של אוה"ע להיות צורות שונות בביתיהם ע"ש.

וב"ב בס' ישן בשמו "לראות מהרה" להג"מ עזריאל ז"ל (ד' לבוב תקצ"ח) לאסור הפאטאגראפיען בהרבה ראיות [הובא בס' נמוקי אר"ח (סי' רמ"ג) להגה"צ ממנוקאטש וצ"ל ע"ש. ובס' "שם עולם" מבעל הפך חיים וצ"ל (דף ל'): האריך ג"כ בזה. והביא עוד מקורות מוזה"ק בראשית. ומחגיגה (י"א) ע"ש. וע"י בס' אשרי האיש (דף י"ז—י"ח).

ובשו"ת שאילת יעב"ץ ח"א סי' ק"ע כ' שרצו אנשי עיר לונדון לעשות פאטוגראפיה מצורת פניו של אביו הגאון הקדוש החכם צבי וצ"ה בידי ציור צלם דמות תבניתו וחילו פניו בדבר זה על כל אהבה וכבוד יתן להם שאלתם כו' ולא אבה שמוע וישם לאל מלתם כו' לא יכלו לו אנשי שלומו לפתותו ולהעבירו על דעתו דעת עליון כו' עיי"ש שכ' באריכות ומסיים תכתב זאת לדור אחרון עכ"ל.

ובס' תמונת הגדולים בהקדמה מהרה"ג דוד צבי קטצבורג ז"ל אחר שהביא דברי השאלת יעב"ץ הנ"ל. כי דמזה נדע ברור כי לא מצד איסור את"י עלה כי או ה"י החכם צבי גור עליהם באיומים שלא לעשות ככה. וגם בנו הגאון יעב"ץ לא היה משבחם שעשו בתחבולה גדולה לעבור על הוראתו לחוש לדעת האסורים. ובמחכת"ה

ובשו"ת דברי מלכאל ח"ג (סי' נ"ח) הובא בדרכ"ת יו"ד. (סי' קמ"א ס"ק ל"ה) הרחיב הדיבור בדין זה. והביא מדברי הרשב"א בהידושויו לע"ז שכ' להדיא שאסור לעשות צורת אדם אף בצבע ובדיו. משום דגם בצבע ודיו הוי כבולט לעינין זה. וע"ש במה שהאריך בזה. ולדינא העלה דבדאי כל שומר נפשו ירהק מזה. ובפרט כיון שיש סכרה גדולה שיש בזה איסור גמור ע"פ דין וכו'. ובסוף דבריו סיים בדברי מוסר אשר בעוה"ר בעתים הללו נעשה זה כהיתר. לצייר תמונת אדם שקורין פאטאגראפ"א וכו'. ואף צורת צדיקים מצוירים לתלות על הכתלים בבתיהם. וראוי לכל ישראל בשר להתרחק מזה. כיון שלדעת הרימב"א הוא איסור גמור. ובפרט לפי מ"ש המקובלים שימושך על הצורות טומאה. ולמה לו לגרוב שישרה רוח הטומאה על צורת צדיק וכו' עיי"ש.

ובס' דרכי הישר והטוב (דף ד'). הביא שא"ז וצ"ל. [הוא הרה"ק מרן צבי דירש אבד"ק ליבקא. בעמח"ס אך פרי תבואה עה"ת] ה"י מדקדק מאד שלא יראה בבית ישראל צורות פני אדם. ופעם א' צוה להסיר בבית אחד את צורת רבו הגה"ק מהר"ם ט"ב בעל ישמח משה וצ"ל. זאמר שאם ה"י ניתן רשות לאדם לראות מה ששורה על אותן הצורות לא ה"י אדם שירצה להניחם בביתו. ואמר דמנהג זה בא מחמת שהיו דרים במקומות שמלפנים ה"י גזירה שלא ידור שם ישראל. ודרו שם בצנעה. ולמען לא

ובמהכת"ה תמוה דבריו בזה. הלא השאילת יעב"ץ כתב בפ"י שלא אבה שמוע אף אם בציוור של צבע וכו' מה גם בחצי צורה דהיינו פרצוף לפתותו ולהעבירו על דעתו דעת עליון בלבד. אעפ"כ לא יכלו לו אנשי שלומו מרוב חסידותו וקדושתו ופרישתו. ומה שעשו היה שלא בפניו כמבואר שם.

ומה שהביא עוד רא"י מהירושלמי שבת (פ"א ה"ב). ומוזה"ק משפטים (דף קכ"ג) ע"י בתולדות קול ארי' (עמוד קט"ז) מה שהשיג בזה על דבריו. ונמצית הענין דכוונת הירושלמי הוא רק ציוור בכת דמיון השכל והמושבה. שמצייר בעצמו ממה שנשאר דמות תמונתו נחקק בזכרונו. וזה הוא ג"כ כוונת הוזה"ק ע"ש. — ועי' באור החמה פ' וישב (דקצ"ב). שפי' דברי הוזה"ק וחמי ל"י. הכוונה בחכמה שלמד מרבו וכו' וענין זה הוא בקנין למתבודדים הרבה ואל חברי רשבי' ע"ה בקדושתם מאד. כמו שפי' ר' אבא בפ' משפטים. שכאשר ה' חושב ומתדמה בצורת ר"ש היתה ההלכה מאירה אליו. וזה מענין דבקות נפש בנפש וכו' ע"ש דברים המתוקים.

ומה שסיים הג' יעב"ץ בסוף דבריו "תכתב זאת זכרון לדור אחרון" לא ה' כוונתו לשבחם ה"ו כדעת התמונות הגדולים הנ"ל רק כוונתו לפרסם צדקת וקדושת אביו הקדוש וצ"ל שבשום אופן לא רצה שיציירו תמונתו מטעם איסור הנ"ל וד"ל. עכ"ל הס' אוצהס"פ הנ"ל.

[וראיתי כמה פעמים שכ"ק אאומ"ר המחבר זצלה"ה שם ידו על פניו כשהרגיש שעומדים מול פניו עם מכונת פוטוגרפאי וכמה פעמים משך הכובע למטה על פניו וגם גער פעם באיש שעמד עם מכונת פוטוגרפאי. — ולמרות כל התנגדותו עשו מה שעשו נגד רצינו ואני זוכר שבסטראסקוב כשהיכרתי לעשות תמונה על איזה תעודה צוה לשרוף את התמונות הנשארים וגם לשבור את הזכוכית כדי שלא יעשו כמוהו ממנו עוד צורות.

וא"כ נתברר בבירור גמור שזה שנתפטר תמונותיו ה' נגד רצינו וכמו שכ' הגאון יעב"ץ ז"ל הנ"ל שצורת אביו הוכיז נעשתה נגד רצינו בהחלט.

ומה שאנו רואים עמשיו שהאנשים שנוטים להלבשה והדרכה מודרני המה מחבבים צורות ומתהילים בצורות של צדיקים ומסיימים בצורות קרובים וקרובות ומסיימים בצורות של נשים אחרות שגורמים הרעיון ביטוי ועוברים על הלאו ולא תתרו אחרים לבבכם ואחרי עיניכם. כי ידוע לנו כמה הנוער מתקלקל ע"י הצורות שמדביקים בעלי קולנוע (טעאטער) על כל הכותלים שמדליק ומבעיר את תאוות היצר ר"ל. —

אמל הנזהר במצוה קלה כבחמורה. בורה מן העבירה. מתנהג כמו אבותינו הקדושים שלא תלו בביתם שום צורה.

ובגאון אשכנז שהתחילו להדמות לגוים וילמדו מעשיהם. היו התמונות

גלגל אחד מגלגלי הירידה של הדת. — בכך כל מי שרוצה להשאר בדרך התורה"ק הוא ורעו ימנע עצמו מכל מיני תמונות וכו'. כמו שלא לקרוא פוטוגרפיסט. תמונות ושאר שמחות ויתנהג כמקדם בדרך אבוה"ק וגראה נחת דקדושה מכל יוצאי חלצינו אמון].

שם בפעסט ה' איזה ענין נחוק להצלת נפשות והצטרכו לסכום מעות ודבר רבנו עם הרב קאפל רייך ז"ל שיקח לו עוד איש אחד וילכו לקבץ כסף על צדקה גדולה הנ"ל יכן עשו. — אח"כ הביא צרור הכסף וסיפר שבאמצע הדרך עזבו השותף וגמר לבדו לגבות מעות הצדקה מפני שלא רצה להמתין על חברו רבנו התמהל עליו ואמר בתמימותו היתכן שכבודו יעבור על דברי הנ"ל שאמרו צדקה נבית בשנים והוא מצוה מדרבנן. בבא בתרא דף ה' ע"ב ת"ר קופה וכו' הדברים נכנסו ללבו ונצטער מאד והתחיל לבכות. רבנו פייסו ודבר על לבו מעתה תהי' נוהר לקיים דחז"ל כמאמרם בפשטות.

מעין עובדא הנ"ל בא לפני רבנו חסיד אחד מסאטמר בערך בן ששים ת"ח וי"ש שה' ל"ע אלמן ר"ל ושאל אותו רבנו למה לא עשה שידך ליקח זיווג שני. החסיד לא נתפעל מזה והשיב תירוץ שאינו מספיק. אמר רבנו היתכן איש שכמותך תתשל ממצוה דרבנן וכי אם יתנו לך לאכל בשר עוף בחלב. או בודאי תצטוק ככרוכיא ותמאן ה"ו מלעבור

על מצוה דרבנן שאסרו גם בשר עוף בחלב ומה תיגרע מצות ולערב אל תנח ידיך שהיא ג"כ מצוה מדרבנן ולא עוד אלא שכ' התוס'. כתובות דף ד' ע"א ד"ה אבל וכו' שהוא מצוה יתירה ע"ש ע"כ אתה מחויב ג"כ לחזור לישא אשה הראוי' להוליד אף על פי שכבר קיימת המצוה פרי' ורבי' מדאורייתא ויש לך בן ובת.

פעם אחת באה אשה מכפר עם בנה לפני רבנו ונתנה פתקה שיתפלל בעדו כי חוששת שבנה יצא מדעתה שאל רבנו מה הוא עושה דברים שלא כסדר שמתוכם ראית שיצא מדעתה השיבה האשה שבכל היום וחלק גדול מהלילה הוא יושב אצל ספרים ולומד בקול והולך הרבה למקוה וכשמתפלל הוא מתנועע וצועק. השיב רבנו הלא אנכי ג"כ עושה כן ואין אני רואה בזה שגוען. הוסיפה האשה שבכל פעם כשבא עני הוא תיכף רץ אדות מעות. וכדומה מזכירים אלה התנצל רבנו אני ג"כ מתנהג ככה ואח"כ פנה רבנו אל הבחור הנ"ל ודבר עמו ארוכות וקצרות וראה שהוא באמת ירא שמים ובמצותיו הפך מאד.

או דיבר על לב אמו שתדע שתיוהר בכנה שהוא איש מצוין אדרבא תעזור לו להתמיד בדרכיו ולאילנא רבה יתעבד ויהי' לה ממנו רב נחת. יצאה האשה בלב מלא שבע רצון.

בא איש אחד להזכיר בנו התולה מאד ר"ל. אמר רבנו תמכור לי את בנך